

Κατασκευάζοντας τον/την κατάλληλο/η Άλλο/η σε κείμενα θεσμικού αντιρατσισμού

Γεωργιάννα Χαλάτση & Ράνια Καραχάλιου

Μάθημα: Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία: Μεταναστευτικές ταυτότητες και κριτική γλωσσική εκπαίδευση

Καθηγητής: Αρχάκης Αργύριος, καθηγητής Ανάλυσης Λόγου και Κοινωνιογλωσσολογίας

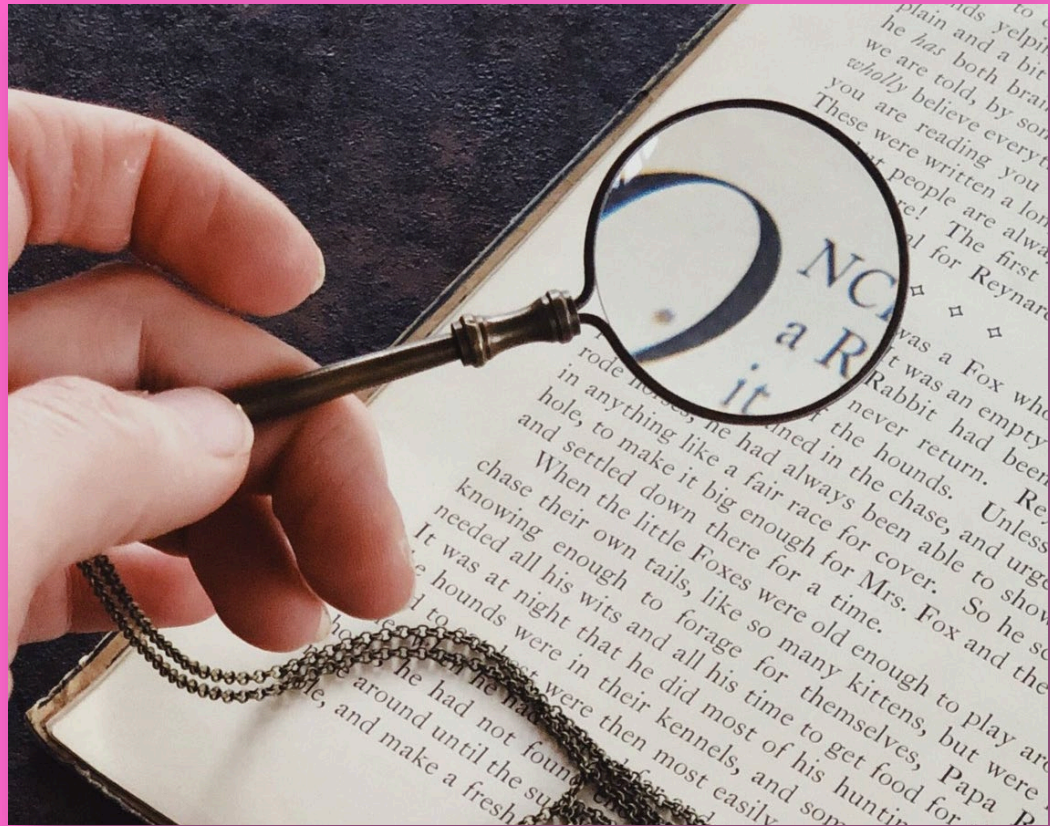
Φοιτήτρια: Στανίδη Αμαλία

Εξάμηνο: Χειμερινό 2022-2023

Ποια/ποιος είναι η κατάλληλη/κατάλληλος Άλλη/Άλλος;

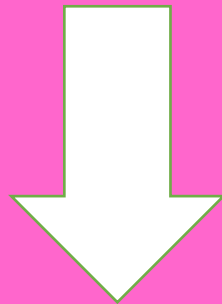
Η καταλληλότητα ορίζεται από δύο προϋποθέσεις:

1. Αφομοίωση
2. Αποκλεισμός

Ποιο είναι το θεωρητικό
πλαίσιο;

✓ Η Κριτική Ανάλυση Λόγου

Τι προτείνει;

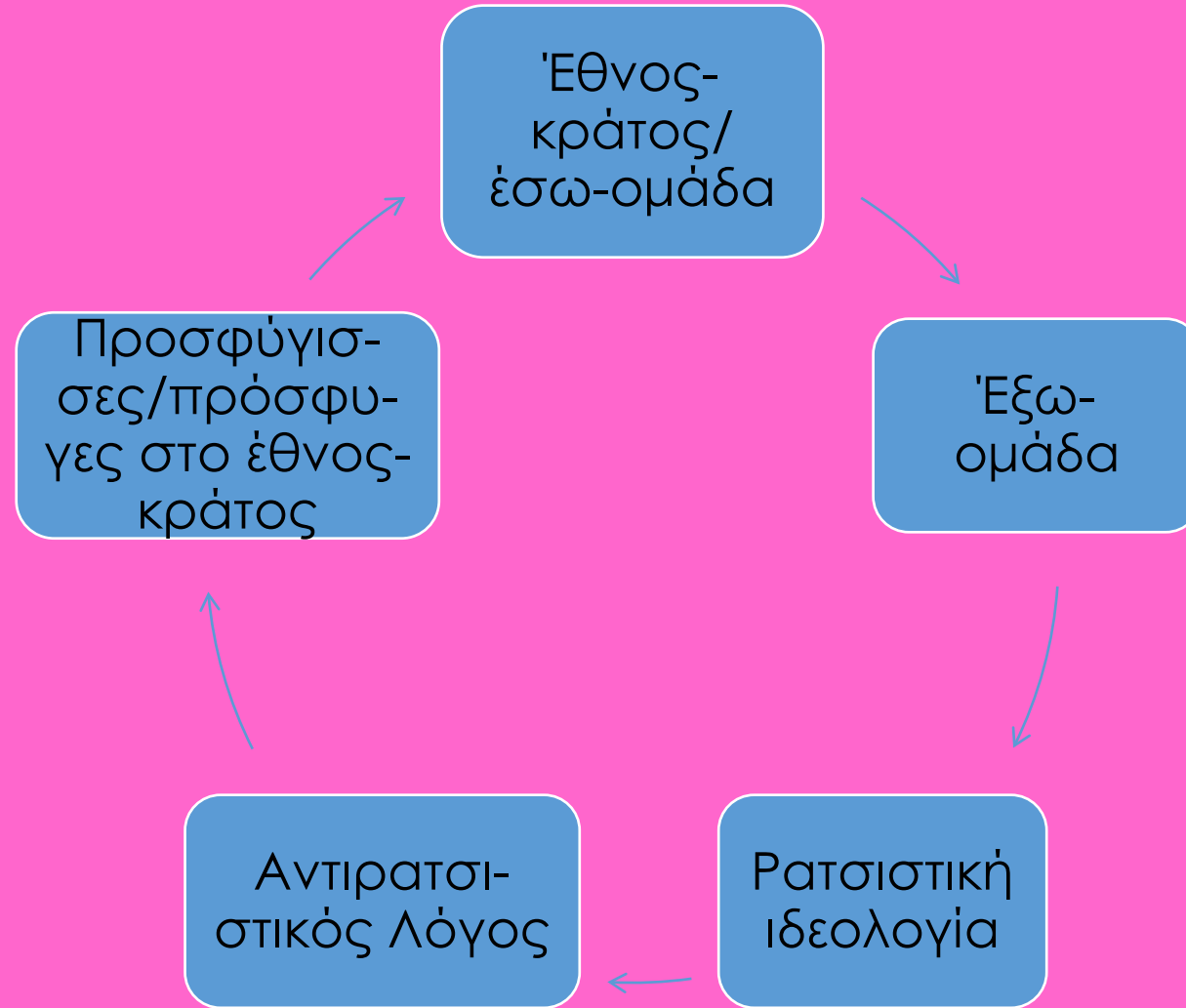
Ποια είναι τα μεθοδολογικά
εργαλεία;

Γλωσσικός Άξονας	Παραγλωσσικός Άξονας
Εθνομεθοδολογικό εργαλείο του Μηχανισμού Κατηγοριοποίησης Μέλους (Sacks)	Van Leeuwen

Ποιο είναι το συμπέρασμα κατόπιν μελέτης;

Τα κείμενα θεσμικού αντιρατσισμού ενισχύουν τον εθνικό λόγο.

Ορίζοντας βασικές έννοιες

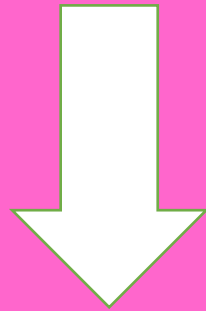

Υλικό μελέτης

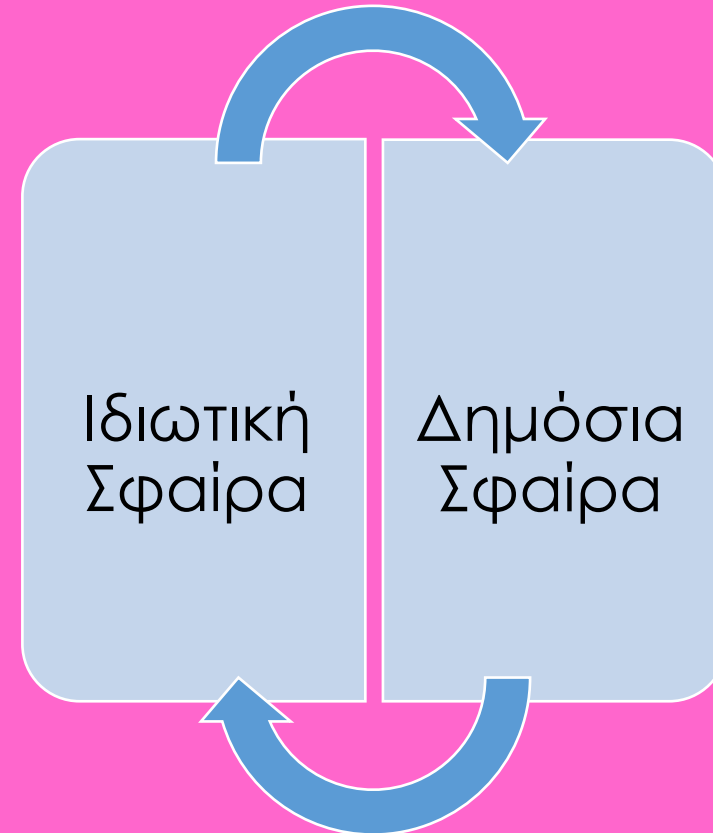
Ποιο είναι το υλικό μελέτης;

Τί παρακολουθούμε σε αυτά;

✓ 6 θεσμικά πολυτροπικά κείμενα

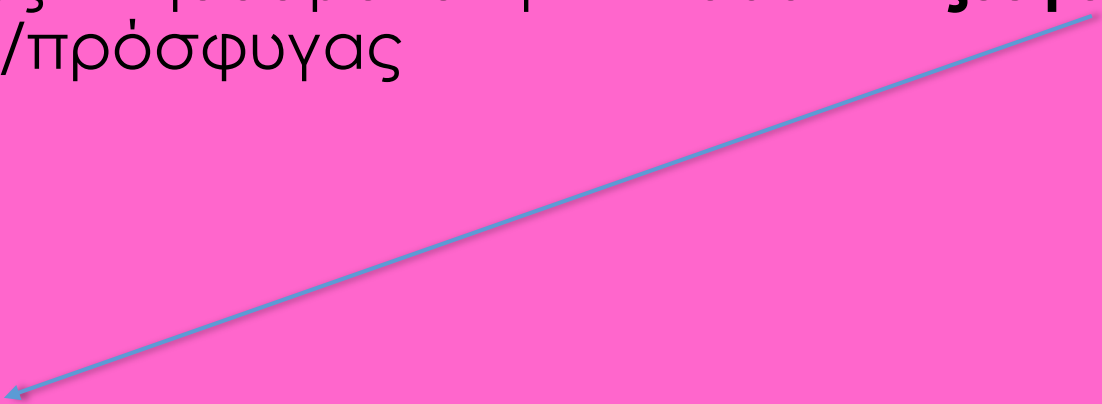

ΓΙΑΤΙ τα συγκεκριμένα;

Μεθοδολογικά Εργαλεία

A) Γλωσσικός Άξονας

- ✓ Το εν λόγω εργαλείο τι ερευνά;
 - ✓ Π.χ. διαμένοντες πληθυσμοί στην Ελλάδα → **ζεύγος**: ντόπια/ντόπιος-προσφύγισσα/πρόσφυγας
 - ✓ Κατηγορήματα
-

B) Παραγωγιστικός Άξονας

1) Τρόπος απεικόνισης δραστών/δραστηριών

- ✓ Αποκλεισμός
- ✓ Ρόλοι
- ✓ Γενική/ειδική αναπαράσταση
- ✓ Κατηγοριοποίηση

2) Σχέση θεατών/θεατριών με απεικονιζόμενα πρόσωπα

- ✓ Κοινωνική απόσταση
- ✓ Κοινωνική σχέση
- ✓ Κοινωνική διεπίδραση

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

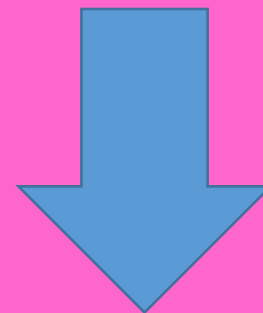
Η γλωσσική αναπαράσταση
στην ιδιωτική σφαίρα

Αποσπάσματα από το βίντεο 1

(1) Κάτοικος: Έβλεπα ότι είχαν ανάγκη από βοήθεια και έπρεπε να τους βοηθήσω. Δεν θέλαν να αφήσουν την πατρίδα τους, από πόλεμο φύγανε, κυνηγημένοι, όπως κυνηγούσαν τους δικούς μας και αναγκάστηκαν και ήρθανε και αυτοί έτσι έπρεπε κάπου έπρεπε να τακτοποιηθούν, κάτι έπρεπε να γίνει. Μα κάθε απόγευμα που πηγαίνω εκεί, παίρνω τέτοια χαρά από τα μωρά, από τους μεγάλους τέτοια αγάπη που μπορώ να πω ότι εγώ πήρα πιο πολλά παρά αυτοί. Δίνεις αγάπη παίρνεις αγάπη και εγώ πήρα.

(2) Σπιτονοικοκυρά: Όταν ήρθανε και τους υποδεχθήκαμε στο παλιό δημαρχείο ήτανε πολύ συγκινητικό, ήτανε πολύ ταλαιπωρημένοι. Μετά από αυτή την αρχή, για τρεις μέρες οι άνθρωποι ήτανε με 26 βαθμούς μέσα, κρύωναν με τα μπουφάν τους, δεν μπορούσαν να συνέλθουν και μετά από αυτές τις μέρες, όχι μόνο δεν κλειδώνουμε πόρτες ((σύντομο γέλιο)) η γειτονιά είναι πολύ χαρούμενη που είναι εδώ.

(3) Μέλος ΟΜΝΕΣ: **Χαιρόμαστε** που αυτοί οι άνθρωποι νιώθουν τα σπίτια, σπίτια τους, ότι νιώθουν στην πόλη λες και είναι στον τόπο τους και είναι ευτυχισμένοι ξανά και **ξεχνάμε** όλοι μαζί το παρελθόν και **συνεχίζουμε**.

Λόγος των ντόπιων που ανήκουν στον κοινωνικό περίγυρο (γειτονιά) των προσφύγων/ισσών και έχουν πρόσβαση στον ιδιωτικό τους χώρο.

Πρόσφυγες/ισσες (Αυτοί/ές)	Ντόπιοι/ες (Εμείς)
Προσφυγική εμπειρία: - Δεν θέλαν να αφήσουν την πατρίδα τους - από πόλεμο φύγανε - κνηγημένοι - αναγκάστηκαν και ήρθαν - είχαν ανάγκη από βοήθεια (απόσπασμα 1)	Παροχή βοήθειας: - έπρεπε να τους βοηθήσω (απόσπασμα 1) - τους υποδεχθήκαμε (απόσπασμα 2)
Φυσική κατάσταση: - ήταν πολύ ταλαιπωρημένοι - κρύωναν - δεν μπορούσαν να συνέλθουν (απόσπασμα 2)	Σχέση με τους/τις πρόσφυγες/ισσες: - Κάθε απόγευμα που πηγαίνω εκεί... παίρνω τέτοια χαρά, τέτοια αγάπη (απόσπασμα 1) - η γειτονιά είναι πολύ χαρούμενη που είναι εδώ (απόσπασμα 2)
Σχέση με την τοπική κοινότητα: - νιώθουν στην πόλη λες και είναι στον τόπο τους - είναι ευτυχισμένοι ξανά(απόσπασμα 3)	

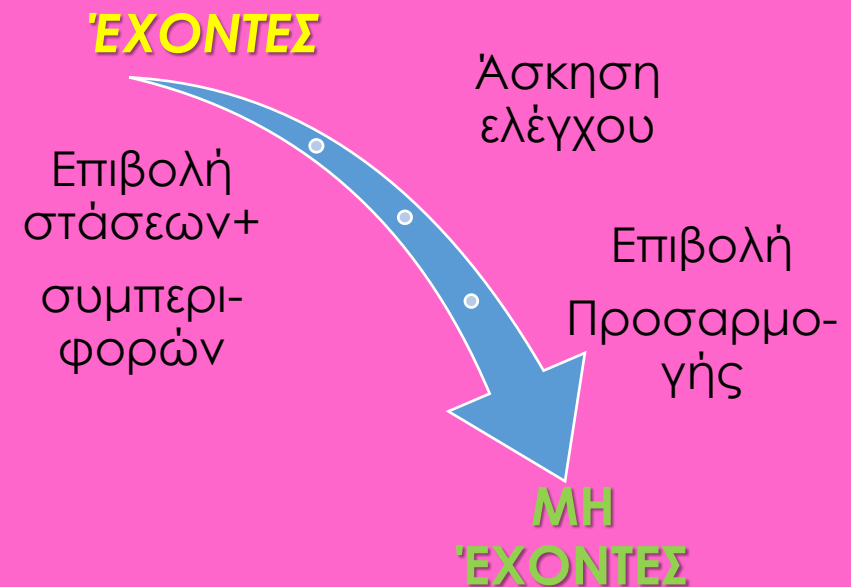
Κατασκευή ταυτοτήτων

+/- Εξουσίας

- ✓ **Ντόπιες/ντόπιοι:** φιλόξενες/φιλόξενοι οικοδέσποινες/οικοδεσπότες → δράση βοήθειας στις/στους προσφύγισσες/πρόσφυγες.
- ✓ **Προσφύγισσες/πρόσφυγες:** κατάλληλες/κατάλληλοι Άλλες/Άλλοι → παθητικές/παθητικοί αποδέκτριες/αποδέκτες βοήθειας των πλειονοτικών.

+/- Εντοπιότητας

- ✓ Χρήση α' ενικού/πληθυντικού για + εντοπιότητα: **βοηθήσω, υποδεχθήκαμε, δεν κλειδώνουμε.**
- ✓ Χρήση γ' πληθυντικού για - εντοπιότητα: **είχαν ανάγκη από βοήθεια, κνηγημένοι, πολύ ταλαιπωρημένοι.**

Η οπτική αναπαράσταση στη δημόσια σφαίρα

Στιγμιότυπο 1: Ο ντόπιος εργοδότης και ο πρόσφυγας εργαζόμενος

Στιγμιότυπο 2: Προσφύγισσα που τραγουδάει Ελληνικό τραγούδι στο σχολείο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΟΥ 1

Σχέση θεατών/θεατριών με απεικονιζόμενα πρόσωπα	Τρόπος απεικόνισης δραστών/δραστηριών
Κοντινά πλάνα → εγγύτητα	Ειδική αναπαράσταση ντόπιου και πρόσφυγα
Οριζόντια γωνία λήψης → ισότιμη σχέση	Ρόλοι-Ιεραρχικές σχέσεις: εργοδότης(ντόπιος)-εργαζόμενος (πρόσφυγας)
Ντόπιος-εργοδότης: απευθύνει το βλέμμα του στην/στον θεάτρια/θεατή μιλώντας στην κάμερα	Κατηγοριοποίηση: πρόσφυγας χωρίς ιδιαίτερα μελαμψό δέρμα- μειώνεται η διαφορά από τον ντόπιο εργοδότη- γνώριμος στην/στον πλειονοτική/ό θεάτρια/τή
 Πρόσφυγας-εργαζόμενος: δεν αλληλεπιδρά με την/τον θεάτρια/θεατή, παρά μόνο με τον εργοδότη του	Αποκλεισμός: έμμεση+ συμβολική μορφή οπτικού αποκλεισμού του Άλλου- παθητική στάση + έλλειψη διεπίδρασης με την/τον θεάτρια/τή → Μερικός αποκλεισμός
	Ντόπιος: Δεξιά θέση απεικόνισης → μεγαλύτερη πληροφοριακή αξία + σημαντικότερη σε μία οπτική αναπαράσταση (Kress & Van Leeuwen, 2006: 180)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΟΥ 2

Σχέση θεατών/θεατριών με απεικονιζόμενα πρόσωπα	Τρόπος απεικόνισης δραστών/δραστριών
Κοντινά πλάνα → εγγύτητα	Ατομική αναπαράσταση
Οριζόντια γωνία λήψης → ισότιμη σχέση	Ρόλος: μαθήτρια
	Κατηγοριοποίηση: Άλλη, έμφαση στην πολιτισμική ταυτότητα, hijab
	Ενεργή δράστρια υπό προϋπόθεση: συμμετοχή στην διαδικασία εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας, τραγουδάει Ελληνικό τραγούδι, πρωταγωνίστρια στη διαδικασία γλωσσικής αφομοίωσής της

Αμφισβητείται ο εθνικός λόγος ή εδραιώνεται;

- ✓ Ενισχύεται, καθώς τόσο σε γλωσσικό όσο και σε παραγλωσσικό επίπεδο δεν διατηρούν οι προσφύγισσες/πρόσφυγες τα γλωσσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους για να γίνουν αποδεκτές/αποδεκτοί στην Ελληνική έσω-ομάδα, αλλά πρέπει είτε να αφομοιωθούν είτε να αποκλειστούν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

ΌΧΙ αντιρατσιστικά,

ΑΛΛΑ φορείς εθνικής ιδεολογίας (Προφίλ **ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ/ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΑΛΛΗΣ/ΑΛΛΟΥ**)

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Χαλάτση, Γ. & Ρ. Καραχάλιου. (υπό δημοσίευση). Κατασκευάζοντας τον/την κατάλληλο/η Άλλο/η σε κείμενα θεσμικού αντιρατσισμού. Στο Α. Αρχάκης, Ρ. Καραχάλιου & Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ιχνηλατώντας τη Δείσδυση του Ρατσισμού στον Αντιρατσιστικό Λόγο. Μελέτες για τον Ρευστό Ρατσισμό*, σελίδες. Τόπος Έκδοσης: Πεδίο.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας